

Інновації у
проєктуванні
професійного
становлення
фахівців в
університетському
просторі

Збірник матеріалів конференції

Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в
університетському просторі

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
State institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky" (Ukraine) Department of Pedagogy
State scientific institution

Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information (Ukraine)
Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational
Sciences of Ukraine (Ukraine)

Southern Scientific Center of the National Academy of Sciences and the Ministry of Education and
Science of Ukraine

Jon Kryange State Pedagogical University (Moldova)

Iliia State University (Georgia)

Higher School of Sports Education (Poland)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE

**«Innovations in the design of the professional
formation of specialists in the university space»**

Odesa – 2024

Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в
університетському просторі

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Україна)

Кафедра педагогіки

Державна наукова установа

Український інститут науково-технічної експертизи та інформації (Україна)

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна

НАПН України (Україна)

Південний науковий центр НАН і МОН України

Державний педагогічний університет імені Йона Крянге (Молдова)

Державний університет Іллі (Грузія)

Вища Школа Освіти У Спорті (Польща)

Збірник матеріалів
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Інновації у проектуванні професійного
становлення фахівців в університетському
просторі»,**

Одеса 2024

**Друкується за рішенням Вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Протокол № 17 від 27 червня 2024 року**

Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції *«Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в університетському просторі»* (Одеса, 20-22 травня 2024 року). Університет Ушинського, 2024. 220с.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філології Одеського національного морського університету
Тетяна Яблонська.

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інноваційних технологій та методики навчання природничих дисциплін Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» ***Олександра Ордановська***

Оксана НОЗДРОВА

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського, Одеса, Україна*

Варвара БОЙКО

*здобувач вищої освіти факультету початкового навчання
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського, Одеса, Україна*

**ВИКОРИСТАННЯ РОЗВИВАЛЬНИХ ДИДАКТИЧНИХ
ІГОР ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ:
ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ДЛЯ КОГНІТИВНОГО
ЗРОСТАННЯ ШКОЛЯРІВ**

У сучасному світі, де педагогічні технології надзвичайно швидко розвиваються, когнітивний розвиток стає ключовим елементом успішного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Учителям початкових класів потрібні ефективні методи, щоб стимулювати інтелектуальний розвиток учнів, сприяючи їх здатності до аналізу, критичного мислення та проблемного вирішення ситуацій. Одним із найефективніших засобів досягнення цієї мети є використання когнітивних дидактичних ігор в освітньому процесі початкової ланки освіти.

Успішність молодших школярів забезпечується шляхом цілеспрямованого формування й розвитку їхньої пізнавальної активності й самостійності (О.Савченко, Н. Скрипченко тощо). Разом з тим для молодших учнів, поряд із провідною навчальною діяльністю, залишається актуальною й ігрова діяльність. Застосування різноманітних розвиваючих дидактичних ігор сприяє формуванню в дітей пізнавальних процесів, ефективному оволодінню прийомами та методами навчально-пізнавальної діяльності. Розвивальні дидактичні ігри допомагають учням

долати пізнавальні труднощі, усувають страх, почуття дискомфорту, що позначається на успішності дітей та їхній пізнавальній активності. Вони також допомагають дітям розвивати соціальні навички: наприклад, співпраця, комунікація та емпатія, що є важливими для їхнього подальшого успіху як учнів і членів суспільства [1]. Когнітивні дидактичні ігри допомагають їм у цьому процесі, сприяючи розвитку різних аспектів їхнього інтелекту, таких як увага, пам'ять, логічне мислення та мовлення.

Ефективність застосування розвивальних дидактичних ігор у навчанні молодших школярів переконливо доведено в роботах М. Вашуленка, Н. Кудикиної та інших учених.

У зарубіжній педагогіці цій проблемі присвячено праці К. Гроса, М. Монтесорі, Ф. Фребеля, С.Холла. Загальнотеоретичні аспекти проблеми розвиваючої дидактичної гри були предметом досліджень А. Деркача, П. Щербаня, Г. Яворської тощо.

У багатьох працях дослідників відображено різні підходи до визначення сутності розвиваючої дидактичної гри: як форми спілкування (В. Сушко, Н. Філатова), форми діяльності, умови розумового розвитку (В. Лозова). Незважаючи на вивчення окремих аспектів проблеми, застосування розвиваючої дидактичної гри як засобу розвитку пізнавальної активності молодших школярів спеціально не вивчалось. Водночас, аналіз навчальних занять у початковій школі щодо використання методів навчання засвідчив, що розвиваюча дидактична гра на сьогодні ще не стала реалією сучасної школи, під час її застосування не реалізуються повною мірою закладені в ній дидактичні можливості.

Щоб забезпечити ефективність використання когнітивних дидактичних ігор, важливо інтегрувати їх у загальний педагогічний процес. Ігри повинні бути частиною плану уроку, а не лише розвагою або додатковою діяльністю. Вони повинні бути

цілеспрямованою частиною навчання, яка допомагає досягти конкретних навчальних цілей та стандартів [2].

Вчена Л. Кондратенко виділяє різновиди когнітивних дидактичних ігор, які використовуються в початковій школі:

- Ігрові ситуації для навчання: Вчителі можуть створювати ігрові ситуації, які стимулюють дітей до активного навчання. Наприклад, гру «Відгадай слово» можна використовувати для розвитку словникового запасу та логічного мислення. Учням надаються картки із зображенням різних предметів. Потрібно визначити перший звук у словах та скласти слово із перших звуків назв зображених предметів.

- Групові завдання: Робота в групах допомагає дітям вчитися співпрацювати та вирішувати проблеми разом. Наприклад, гра «Побудуйте місто» може сприяти розвитку командної роботи та творчого мислення. На аркуші паперу розташовані комірочки із цифрами усередині. Потрібно збудувати башту із стількох брусочків LEGO, скільки вказано у комірці.

- Інтерактивні ігри: Використання комп'ютерних програм або мобільних додатків для навчання може бути цікавим та ефективним способом привернути увагу дітей до навчального процесу. Наприклад, мобільний додаток «Кросворди українською». Потрібно з'єднувати літери, щоб знайти усі слова і пройти кожен рівень [5].

Дослідник Т. Ілляшенко вказує, що впровадження когнітивних дидактичних ігор у навчальний процес має позитивний вплив на академічні досягнення учнів, їхню мотивацію та інтерес до навчання. Діти, які регулярно займаються когнітивними іграми, розвиваються краще у плані креативності, логічного мислення та проблемного вирішення задач [2].

Він акцентує увагу на принципах успішного використання когнітивних дидактичних ігор у навчальному процесі:

- **Планування:** Чітко визначити цілі та завдання для кожного ігрового завдання й відповідні методи оцінювання успішності.
- **Варіативність:** Забезпечити різноманітність ігор та завдань, щоб задіяти різні аспекти когнітивного розвитку учнів.
- **Диференціація:** Враховувати індивідуальні потреби та рівень навчальних досягнень кожного учня, надаючи відповідні завдання та підтримку.
- **Взаємодія:** Сприяти співпраці та обміну ідеями між учнями, що сприяє розвитку соціальних навичок та сприйняття різноманітних точок зору.

Зазначає, що труднощі у впровадженні технологій розвивальних дидактичних ігор – це забезпечення доступу до необхідних матеріалів для всіх учнів, а також підготовка вчителів до ефективного використання гри у навчанні.

Когнітивні дидактичні ігри можуть стимулювати самостійне навчання учнів. Вони можуть надихати дітей до самостійного дослідження та вирішення проблем, що розвиває в них навички саморегуляції та самоконтролю. Це допомагає підготувати учнів до подальшого навчання та розвитку їх як незалежних і активних учасників освітнього процесу [2].

Вони сприяють розвитку критичного мислення, яке є важливим аспектом інтелектуального розвитку учнів; допомагають учням аналізувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення та розвивають критичний підхід до вирішення проблем. Це важливо для їхнього успіху у подальшому житті [4].

Науковці (С. Максименко, Л. Деркач, Е. Кіричевська, М. Касинець) зазначають, що когнітивні дидактичні ігри стимулюють творче мислення учнів. Вони надають можливість висловлювати ідеї, розвивати уяву та шукати нові, нетрадиційні шляхи розв'язання проблем. Це сприяє розвитку креативності та

інноваційного мислення, які є важливими для успіху в сучасному світі [3].

Когнітивні дидактичні ігри можуть підвищити мотивацію учнів до навчання. Ігровий підхід до навчання робить процес цікавішим для учнів, оскільки вони відчують радість від вирішення завдань та досягнення успіхів.

Дослідниця А. Варвик зауважує, що батьки відіграють важливу роль у підтримці щодо використання когнітивних дидактичних ігор у навчальному процесі. Вони можуть підтримувати дітей у домашніх завданнях, заохочувати їх до участі в іграх та допомагати їм закріплювати навички, отримані в школі [5].

Хочемо зазначити у дослідженні, що когнітивні дидактичні ігри також сприяють розвитку інтелектуальних навичок, таких як:

- пам'ять – гра «Пара пам'яті». Треба розкласти картки лицьовою стороною униз і перевертати їх по дві, щоб знайти відповідні пари.

- увага – гра «Придумай автомобіль». Дитині необхідно уявити, що поруч проїжджає автомобіль. Учителю потрібно наводити питання типу: «Якого він кольору?», «Які звуки видає?» тощо.

- увага та концентрація, наприклад, гра «Знайди зайве». Потрібно прочитати учням вірш та попрохати плескати у долоні, коли вони почують зайві слова:

Прилетіли птиці:
Голуби, синиці,
Лебеді, куниці,
Галки і стрижі,
Чайки і моржі [6].

Пізнавальні дидактичні ігри можуть бути використані й у позаурочній діяльності або як домашнє завдання, що

дозволяє учням продовжувати свій навчальний процес за межами класу. Вони можуть використовуватися як засіб додаткового вивчення або підтримки для учнів, які потребують додаткової практики.

Висновки. Використання когнітивних дидактичних ігор у навчальному процесі початкової школи є важливим засобом стимулювання інтелектуального розвитку учнів. Це дозволяє створити стимулююче освітнє середовище, яке сприяє розвитку креативності, логічного мислення та соціальних навичок кожного учня. Невпинне вдосконалення інтерактивних методів навчання та постійне їх оновлення у початковій школі дозволяє забезпечити ефективні позитивні результати навчання у сучасній освіті.

Література

1. Войцеховська О. Когнітивний розвиток дітей молодшого шкільного віку як предмет експериментальних досліджень//*Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. № 6. С. 153-162.
2. Ілляшенко Т. Д. Корекційно-розвивальні заняття з молодшими школярами у позакласній роботі // *Практична психологія та соціальна робота*. 2014. №1. С. 13-19.
3. Максименко С., Деркач Л., Кіричевська Е., Касинець М. Психологія когнітивних процесів: навчальний посібник / *Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г.С. Костюка*. Київ: Видавництво «Освіта», 2022. 420 с.
4. Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Вип. 14. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. 928 с.
5. Психологічна діагностика особливостей когнітивного розвитку молодших школярів в умовах інформаційного

суспільства: [монографія] / За ред. С. А. Гончаренко, Л. О. Кондратенко. Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2014. 228 с.

- б. 15 найкращих пізнавальних ігор URL:
<https://ahaslides.com/uk/blog/cognitive-exercise-games/>

Катерина СТАРОДУБЦЕВА

аспірантка кафедри педагогіки

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»,

Одеса. Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ВІД ПОЧАТКІВЦЯ ДО «ЕКСПЕРТА»

За умов військового стану в Україні систематична робота вчителя початкової школи над власним професійним розвитком стає більш актуальною ніж в інші часи. Учитель, окрім основних обов'язків навчання учнів, має справлятися з власним емоційним станом, мати знання й ресурси допомагати учням молодшого шкільного віку, в тому числі, дітям з особливими освітніми потребами, внутрішньо-переміщеним особам, обдарованими, долати освітні втрати та здобувати якісну освіту. За потреби працювати в очному, дистанційному чи змішаному форматах. Отже, відповідна професійна підготовка має відбуватись систематично й на належному рівні. Професійний розвиток для вчителя – це і професійний обов'язок, закріплений законодавчо, і потреба часу. Цей процес довготривалий, починається з початкової підготовки вчителів, стосується кваліфікованих спеціалістів, експертів освітньої діяльності, й закінчується тоді, коли вчитель залишає професію.